

Udpegning af stærkt modificerede vandområder og brug af undtagelser

Miljøministeren fastsætter i overensstemmelse med vandrammedirektivet og lov om vandplanlægning de konkrete miljømål for vandområder, herunder vandløb. Miljøministeriet orienterer hermed om grundlaget for udpegning af vandløb som stærkt modificerede og grundlaget for anvendelse af undtagelserne fra kravet om god tilstand eller godt økologisk potentiale.

Kommuner og vandrådsmedlemmer kan bidrage med konkrete, faktuelle oplysninger baseret på lokal viden til yderligere kvalificering af grundlaget for udpegning af stærkt modificerede vandområder og brug af undtagelser.

A. Stærkt modificerede vandområder

Et vandområde kan udpeges som stærkt modificeret, hvis de ændringer af områdets fysiske udformning, som er nødvendige for at opnå god økologisk tilstand, vil have betydelige negative indvirkninger på miljøet generelt eller på visse menneskelige aktiviteter, herunder eksempelvis bebyggede arealer, landbrugsmæssig dræning mm. og formålet med de menneskelige aktiviteter på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger ikke med rimelighed kan tilgodeses med andre midler, som miljømæssigt er en væsentlig bedre løsning. Det vil bero på en konkret vurdering, hvorvidt et vandområde kan udpeges som stærkt modificeret.

Kommuner såvel som interessenter i vandrådet kan bidrage til at lokalisere og vurdere vandløb/vandløbsstrækninger, hvor de ikke foreslår en indsats gennemført, fx fordi det ud fra en faglig vurdering er åbenbart, at en indsats (uanset hvilken) ville have en betydelig negativ indvirkning på menneskelige aktiviteter. Der kan peges på følgende eksempler, hvor en indsats åbenbart kan indebære betydelig negativ indvirkning på det nyttige mål, der er tilsigtet ved de ændrede fysiske forhold af vandløbet:

- Vandløb beliggende i byområder.
- Vandløb, hvor der kan ske væsentlige påvirkninger af bebyggelser eller infrastruktur langs vandløb.
- Vandløb, der løber gennem drænedes større, intensivt dyrkede arealer, herunder drænedes, hvor en hævet vandstand vil påvirke et betydeligt omfang af arealerne. Kommunerne bør være særligt opmærksomme på vandløb med meget ringe fald og vandløb langs arealer med store sætninger (drænedes organogene jorde).

Hvis kommuner eller medlemmer af vandråd ønsker at videregive oplysninger om sådanne tilfælde, skal oplysningerne herom være ledsaget af et skøn over de samlede omkostninger til de mest omkostningseffektive aktiviteter, der kan være forbundet med at bringe vandløbsstrækningerne til en god tilstand. Kommuner såvel som det respektive medlem af rådet beskriver selv vandløbsstrækning, tekniske begrundelser, omkostninger etc., jf. beskrivelserne herunder. Det samlede materiale kan sendes til Naturstyrelsen direkte, eller materialet formidles via sekretariatskommunen sammen med evt. andre indlæg om undtagelser.

Om disse omkostninger vurderes at være ”uforholdsmæssigt store”, og der dermed er mulighed for at udpege strækninger som stærkt modificerede, beror på en konkret vurdering. Det er vanskeligt at fastlægge en beløbsmæssig grænse eller entydigt at definere afskæringskriterier for, hvornår omkostningerne vil være uforholdsmæssigt store set i forhold til gevinsterne ved en given indsats.

Hvis omkostningerne forbundet med en indsats, der kan omfatte flere forskellige tiltag i et vandløb, efter en umiddelbar vurdering må antages at være væsentligt højere end prisen på den mest relevante, omkostningseffektive indsats i medfør af virkemiddelkataloget, vil vandløbet umiddelbart kunne foreslås som stærkt modificeret, med mindre særlige forhold gør sig gældende.

Sådanne særlige forhold, som kan indgå i en samlet vurdering, kan fx være:

- At kun en begrænset del af de samlede projektomkostninger er knyttet til erstatninger.
- At indsatsen er afgørende for, at et vandområde eller et samlet vandløbssystem kan opnå god økologisk tilstand. Der kan i den forbindelse lægges vægt på, om de samlede omkostninger til at bringe det pågældende vandområde/vandløbssystem i god økologisk tilstand vil stige væsentligt, såfremt pågældende indsats ikke gennemføres.

Der vil her være tale om konkret at sammenholde den miljømæssige gevinst med de udgifter, der er forbundet med indsatsen.

Der kan i en række tilfælde konkret argumenteres for, at omkostninger vil være uforholdsmæssigt store, selvom der er tale om lavere omkostninger end angivet i virkemiddelkataloget. Det kan fx være tilfældet, hvis kun en begrænset del af de samlede projektomkostninger er knyttet til selve miljøforbedringen, mens hovedparten af udgifterne er knyttet til erstatninger på arealer, som ikke kommer til at udgøre vandområder i god tilstand, fx marker som ikke længere kan dyrkes. Hvis omkostningerne ved at gennemføre en indsats i øvrigt viser sig at afvige markant fra, hvad man måtte forvente, uden at der foreligger nogle af ovenstående særlige forhold, taler det for at foretage en nærmere vurdering af, om der er grundlag for at udpege vandløbet som stærkt modificeret.

Nedenfor er angivet eksempler på forhold, som efter en konkret vurdering vurderes at kunne begrunde en udpegning af et vandløb som stærkt modificeret:

- Opstemningsanlæg, hvor stuvningspåvirkningen er så omfattende, at stuvningen medfører dannelse af en egentlig sø på vandløbet opstrøms opstemningen.
- Naturlige vandløbsstrækninger, der indgår i afvanding i forbindelse med en pumpestation, og hvor det på grund af tekniske vanskeligheder og/eller store økonomiske omkostninger ikke vil være muligt at genskabe naturlige fysiske forhold.
- Fikserede eller rørlagte vandløbsstrækninger, hvor det af forskellige årsager (fx hvor rørlagte vandløb er ledt under veje eller lignende) ikke er muligt at opnå naturlige fysiske forhold, der tilgodeser god økologisk tilstand.
- Vandløbsstrækninger, der er inddiget af hensyn til beskyttelse mod oversvømmelse af byområder, og hvor det på grund af tekniske vanskeligheder og/eller store økonomiske omkostninger ikke vil være muligt at genskabe naturlige fysiske forhold, der tilgodeser god økologisk tilstand.
- Vandløbsstrækninger, hvor det på grund af hensyn til beskyttelse af flora og fauna ikke vil være muligt at iværksætte tiltag, som forbedrer den økologiske tilstand i vandløbet.
- Vandløb, der løber gennem større, intensivt dyrkede arealer, herunder dræned, hvor en hævet vandstand vil påvirke et betydeligt omfang af arealerne.

B. Fristforlængelse og mindre strenge miljømål

Vandrammedirektivets undtagelsesbestemmelser kan bl.a. anvendes i forbindelse med fristforlængelse for opfyldelse af miljømål og fastsættelse af mindre strenge miljømål. Brug af direktivets undtagelsesbestemmelser beror bl.a. på en vurdering af:

- *Teknisk gennemførlighed.* Der findes ikke en teknisk løsning, eller det tager længere tid at udbedre et miljøproblem, end der er til rådighed frem til 2015 (2021). Der mangler konkret viden om tilstanden i et vandområde, manglende viden om hvilke påvirkninger der er, og manglende grundlag for at kunne vurdere, hvordan tilstanden forventes at udvikle sig.
- *Uforholdsmæssigt store omkostninger.* Ud fra en samfundsøkonomisk vurdering opvejer fordele og ulemper ved at gennemføre en indsats ikke hinanden. I grundlaget for vurdering af, om omkostninger er uforholdsmæssigt store, kan også indgå, hvordan byrden til gennemførelse af indsatsen vil blive socioøkonomisk og tidsmæssigt fordelt.

Den endelige beslutning om anvendelse af undtagelser træffes i forbindelse med den endelige vandplanlægning i efteråret 2014, hvor også indsatser på de øvrige områder kendes.

Undtagelser kan som udgangspunkt anvendes, hvor:

- det teknisk ikke er muligt at gennemføre foranstaltninger inden for en vandplanperiode,
- foranstaltninger ikke kan iværksættes, før der er sket specifikke afklaringer (juridisk, tilvejebringelse af hjemler mv.) af, hvordan foranstaltningerne skal og kan gennemføres,
- en gennemført indsats først på længere sigt vil få effekt som følge af naturlige forhold for de enkelte vandområders reaktion på en foranstaltning,
- der mangler viden om årsag til eller udstrækningen af et miljøproblem, hvorfor en løsning på problemet ikke kan identificeres. I sådanne tilfælde forudsættes det, at der i indsatsprogrammet indgår aktiviteter med henblik på at tilvejebringe den fornødne viden til at kunne træffe beslutning i den efterfølgende vandområdeplan,
- omkostningerne forbundet med en indsats på baggrund af en umiddelbar vurdering antages at være væsentligt højere end prisen på den mest relevante, omkostningseffektive indsats, jf. virkemiddelkataloget,
- størstedelen af omkostningerne er erstatninger til lodsejere, eller
- der er tale om vandløbsstrækninger, hvor kommunen allerede har gennemført en indsats med henblik på at forbedre miljøtilstanden i vandløbet, men hvor dette ikke har haft en effekt, og andre tiltag ikke vurderes at kunne medføre målopfyldelse.